

บทที่ 6

บันทึกคดีประเภทสมจริง

บันทึกคดีประเภทสมจริง หมายถึง เรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อถ่ายทอดชีวิตให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยลดเสรีภาพที่จะใช้จินตนาการของโรแมนติกลงให้อยู่ในขอบเขตของความสมจริงที่ผู้อ่านจะยอมรับและรู้สึกได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าจะเป็นจริงได้

บันทึกคดีประเภทสมจริงอาจจะเป็นเรื่องที่น่าตื่นเต้น เรื่องตลกขบขัน เรื่องรักโรแมนติก ผจญภัย เรื่องจินตนาการ เหมือนอย่างเรื่องโรแมนติค แต่เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องมีเหตุมีผลหรืออาจเป็นไปได้ ฉะนั้น เรื่องทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในบันทึกคดีประเภทสมจริงย่อมสามารถเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริง บันทึกคดีประเภทสมจริงที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรเป็นเรื่องให้ความเพลิดเพลินซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางปัญญาของเด็ก ทำให้เด็กเข้าใจอย่างถ่องแท้ในพฤติกรรมของมนุษย์ และช่วยให้ผู้อ่านสร้างค่านิยมของตนเองและเกิดความคิดเห็นจริงได้ด้วยตนเอง

บันทึกคดีประเภทสมจริงที่สะท้อนความจริงในชีวิตมนุษย์ แบ่งออกได้ดังนี้

1. การเป็นที่ยอมรับในฐานะเป็นบุคคลหนึ่งของสังคม

คนเมื่ออยู่ในสังคมย่อมต้องการให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สังคมที่กล่าวถึงนี้อาจเป็น ครอบครัว มิตรสหาย หมู่บ้าน เมือง ประเทศ ฯลฯ ยอมรับ ในกรณีนี้แบ่งได้ดังนี้

1.1 การยอมรับในครอบครัว ในครอบครัว บุคลิกของบุคคลย่อมเกิดจากการอบรมเลี้ยงดู เมื่อร่างกายเจริญเติบโตขึ้นย่อมเรียนรู้ ความรัก ความเกลียด ความกลัว ความกล้า ความสนุกสนานร่าเริง และความโศกเศร้าระทมใจ หนังสือบางเล่มที่เขียนขึ้น อาจแสดงให้เห็นชีวิตของครอบครัวที่ไม่มีการโกรธและการทำร้ายกัน ผู้เขียนอาจเขียนบางส่วนของชีวิตที่เลือกเอาแต่ตอนที่เป็นความสุขหรือตอนที่ตื่นเต้น นักเขียนบางคนอาจเขียนเรื่องตึงเครียด แต่บางคนก็อาจเขียนทั้งสองด้าน คือ ด้านร้ายและด้านดี

1.1.1 *เรื่องชีวิตครอบครัวที่มีความสุข* เรื่องประเภทนี้จะเขียนในลักษณะที่คนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันอย่างอบอุ่น การไปท่องเที่ยวในวันสุดสัปดาห์ที่มีแต่ความสนุกสนาน อาจเป็นการไปเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ ไปดูภาพยนตร์ ดูละคร ถ้าเป็นเรื่องการเดินทางหรือผจญภัย คำโครงเรื่องแต่ละตอนอาจเป็นว่า เด็กคนหนึ่งออกจากบ้านได้เสี่ยงภัยไปพบกับสัตว์ประหลาด และในที่สุดก็กลับมาได้โดยปลอดภัยสู่ครอบครัวที่มีความรักและความอบอุ่น บางเรื่องอาจเขียนถึงการเลี้ยงดูลูกที่ทะนุถนอมจนเกินไป และทำให้เด็กเป็นเด็กที่ไม่รู้จักโตและช่วยตัวเองไม่ได้ บางครั้งอาจเป็นเรื่องลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ อาจเป็นครอบครัวที่ยากจนมาก แต่มีความรักและความซื่อสัตย์มั่นคงอย่างยิ่ง บางเรื่องอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวที่ทุกคนต้องหาเงินให้แม่ประสบความสำเร็จบ้าง ล้มเหลวบ้าง แต่ทุกคนก็อยู่ร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เคารพนับถือกัน

1.1.2 *เด็กที่ขาดพ่อแม่* เด็กที่ไม่มีพ่อแม่หรือเด็กที่ถูกขโมมาเลี้ยง จะไม่ชอบอ่านหนังสือที่มีเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่มีฐานะความเป็นอยู่คล้ายตน แต่เด็กก็อาจได้รับความอบอุ่นจากเรื่องเหล่านี้ซึ่งเด็กในครอบครัวที่มีความมั่นคงจะได้เข้าใจในขณะที่เขาได้พิจารณาถึงปัญหาของผู้อื่น

หนังสือเป็นจำนวนมากที่ได้ตีแผ่เรื่องราวชีวิตของเด็กกำพร้า ความอบอุ่นในชีวิตของเด็กกำพร้าที่เขาได้รับจะทำให้เขายอมรับบุคคลอื่นที่ต่ำต้อยกว่าตนหรือบุคคลที่ถูกทอดทิ้ง เช่นเดียวกับตนมาก่อน เนื้อเรื่องที่ผู้เขียนเขียนขึ้นอาจเป็นไปในทำนองที่พี่น้องต้องบ้านแตกต้องพลัดพรากจากพ่อแม่พี่น้อง พี่และน้องตกไปอยู่ในครอบครัวของผู้อื่น ได้รับทั้งความทุกข์และความสุขคละเคล้ากันไป ในที่สุดจึงได้กลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เรื่องเด็กที่ขาดพ่อแม่ผู้เขียนจะต้องทำให้การจบเรื่องเป็นการจบอย่างมีความสุขและสมหวัง จึงจะทำให้เด็กที่อ่านสุขใจด้วย และคิดว่าถ้าตัวเองเป็นเช่นเด็กในเรื่องนั้น ชีวิตคงไม่สิ้นหวังเสียทีเดียว

1.1.3 *เด็กที่ต้องอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว* เด็กเป็นจำนวนมากที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว เนื่องจากการตายจากกัน การหย่าร้าง หรือการถูกทอดทิ้ง บุคคลอื่น ๆ จะพบความแตกต่างทางอารมณ์ที่แยกตัวเขาออกจากพ่อหรือแม่หรือบุคคลอื่น สภาพชีวิตเช่นนี้เด็กย่อมพบได้จากหนังสือ ฉะนั้น ในเรื่องของผู้เขียนเขียนขึ้นอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่อยู่กับพ่อและพ่อต้องการฝึกให้ลูกได้ต่อสู้ ได้ช่วยตัวเอง โดยพาไปท่องเที่ยวและทอดทิ้งเด็กไว้ในความมืดและความน่ากลัวเพียงคนเดียวซึ่งเด็กจะขลาดกลัวมาก แต่ในที่สุดเด็กก็สามารถช่วยตัวเองได้ด้วย ความกล้าหาญและอดทน และเด็กจะต้องเข้าใจด้วยว่าพ่อไม่ได้ทอดทิ้งเขาไป

1.2 *การยอมรับในหุ้มนิตรสหาย* เด็กย่อมถือว่าตนเองมีค่า มีความหมายในสังคมของนิตรสหาย โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จะถือว่าการยอมรับฐานะของตนในหุ้มนิตรสหาย

มิตรสหายเป็นสิ่งสำคัญกว่าสิ่งใดทั้งสิ้น ผู้เขียนที่มีความเข้าใจกระบวนการทางสังคมของเด็กจะเขียนเรื่องเหล่านี้ได้ดี

1.2.1 การยอมรับของกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน เรื่องที่เขียนขึ้นอาจเป็นเรื่องของเด็กในชั้นเรียนที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมของเด็ก อาจจะเป็นเด็กตัวเล็กแต่แสดงให้เห็นว่าตนเองยิ่งใหญ่ เป็นต้นว่า คุยใหญ่คุยโต ตะโกนเสียงดัง และชอบทำตัวให้เป็นทีหนึ่งชั้น เพื่อให้เด็กทั้งหลายเห็นว่าเขาเป็นเด็กที่ใจกล้าที่สุดในชั้น นอกจากนี้อาจเป็นเรื่องตลกขบขันก็ได้ เช่น เด็กที่ยากจนมีเสื้อผ้าชุดเดียวสวมมาโรงเรียนทุกวัน แต่มักจะคุยว่ามีเสื้อผ้ามากมายหลายร้อยชุด บางเรื่องอาจเขียนสะท้อนให้เห็นความไม่เข้าใจของพ่อแม่ พี่น้อง ทำให้เด็กเดินออกนอกกลุ่มนอกรทาง และมีพฤติกรรมก้าวร้าว แต่ได้พบคนที่เข้าใจเขา ทำให้เขาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ก้าวร้าวนั้น กลายเป็นผู้มีความสามารถในทางใดทางหนึ่ง

1.2.2 ชีวิตในแก๊ง เด็ก ๆ ย่อมหาอิสรภาพและต้องการความมั่นคงปลอดภัยในกลุ่ม จึงเข้ามารวมกันเป็นแก๊ง บางแก๊งอาจสนุกสนานเฮฮา แต่บางแก๊งอาจเป็นพวกลักขโมยหรือชอบความรุนแรง เรื่องเกี่ยวกับเด็กที่รวมเป็นแก๊งนี้ ผู้เขียนต้องแสดงออกไปในทางที่สร้างสรรค์ เช่น การออกผจญภัย การเป็นผู้นำกลุ่ม ถ้าเรื่องเป็นไปในทำนองลักขโมย การทำลายสาธารณสมบัติ ผลที่จะติดตามมาก็คือ การได้รับความเสียใจหรือการถูกประณาม

1.3 การยอมรับในสังคม ทั้งครอบครัวและหมู่มิตรสหายเป็นผลต่อเนื่องไปยังสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ใหญ่และเด็ก การยอมรับของสังคมในปัจจุบันนี้ย่อมขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนาและเชื้อชาติ วรรณกรรมสำหรับเด็กจึงแสดงให้เห็นข้อขัดแย้งเหล่านี้

1.3.1 ความแตกต่างทางเชื้อชาติ เป็นสาเหตุสำคัญทำให้เกิดการรังเกียจและการดูหมิ่น ผู้เขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กจะต้องทำให้ผู้อ่านคือเด็กเห็นว่า เด็กไม่ว่าจะเชื้อชาติใดจะต้องรักใคร่และเป็นเพื่อนกันได้เสมอ เล่นด้วยกันได้ เรียนด้วยกันได้และเที่ยวด้วยกันได้

1.3.2 ความแตกต่างของถิ่นที่อยู่ เด็กบางคนอาจอยู่ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และกรุงเทพฯ มีภาษาและความเป็นอยู่แตกต่างกันออกไป ฉะนั้นเรื่องที่เขียนขึ้นอาจเป็นไปตามสภาพท้องถิ่นของตน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตที่ตนเองประสบ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับพืช สัตว์ ภูเขา แม่น้ำ ทะเล ในท้องถิ่นนั้น ๆ รวมทั้งการประกอบอาชีพด้วย

1.3.3 ความแตกต่างทางศาสนา แม้ว่าบุคคลจะมีเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาตามความเชื่อของตนได้ แต่ความเข้าใจศาสนาของแต่ละคนก็ยังคลาดเคลื่อน เรื่องอาจ

แสดงออกให้เห็นว่าพ่อแม่ที่นับถือพุทธศาสนาไม่ยินยอมให้ลูกของตนเรียนในโรงเรียนฝรั่งหรือเข้าโบสถ์ของฝรั่งนั้นเป็นการเข้าใจผิด การคบหาสมาคมกับบุคคลต่างศาสนากันย่อมเป็นไปได้ ความเชื่อถือศรัทธาในศาสนาเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ไม่ควรเอาตัวเองเป็นมาตรฐานเข้าไปวัด ฉะนั้น คนทุกคนควรคบหากันได้ ขอให้เข้าใจกฎเกณฑ์ของศาสนาของแต่ละศาสนาเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเมิด

1.3.4 การกระทบกระเทือนจากระบบการปกครอง ลักษณะของเนื้อเรื่องของเรื่องที่จะเขียนจะเป็นแนวทางของการเปรียบเทียบระหว่างการปกครองลัทธิคอมมิวนิสต์กับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในเรื่องของการมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ กัน ผู้เขียนจะวางโครงเรื่องเช่นใดเป็นเรื่องที่ผู้เขียนสามารถคิดขึ้นเองได้โดยอาศัยข้อมูลจากการอ่านเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ แต่เรื่องที่จะเขียนได้ดีก็คือชีวิตประจำวันของบุคคลที่ถูกบีบคั้นในการปกครองลัทธิคอมมิวนิสต์

2. ปัญหาต่างๆ ตามสภาพของมนุษย์

ทุกเวลาและทุกสถานที่ มนุษย์ย่อมประสบกับสภาพต่าง ๆ เป็นต้นว่า ความอ้างว้าง ว่างเหว ความเจ็บไข้ ความยากจน สงคราม และความตาย แต่ละบุคคลที่มีชีวิตอยู่ย่อมถูกกำหนดโดยรูปลักษณะขนาดของร่างกาย ความสามารถและความพิการทางร่างกาย เด็กจะไม่อาจหลีกเลี่ยงจากปัญหาของมนุษย์ได้ วรรณกรรมสำหรับเด็กเปิดกว้างให้เด็กได้เห็นความแตกต่างของชีวิต ได้เห็นว่าตัวละครได้พบกับวิกฤตการณ์อันเป็นสากล ซึ่งจะต้องช่วยทั้งถามและตอบเกี่ยวกับเรื่องของมนุษย์เช่นกัน

2.1 ความพิการทางร่างกาย ครอบครัวใดที่มีเด็กพิการอยู่ย่อมรู้และเข้าใจได้ดีว่าความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายเพียงใด โดยเฉพาะในการให้ความช่วยเหลือเด็กพิการเหล่านั้น เด็กพิการนอกจากจะพิการทางร่างกายแล้ว ทางใจยังต้องการความอบอุ่นอีกด้วย เรื่องที่เขียนเกี่ยวกับเด็กพิการ เช่น ขาพิการจากการเป็นโปลิโอหรืออุบัติเหตุ เด็กหูหนวก เด็กตาบอด ผู้เขียนจะต้องเข้าใจสภาพชีวิตของบุคคลเหล่านี้ และจะต้องเขียนเรื่องในทำนองเร้าใจให้เด็กได้ต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคที่ขัดขวางอยู่โดยความสามารถเอาชนะได้

2.2 ความยากจน แม้ว่าเราดูทั่วไปในประเทศของเรา จะเห็นว่าความเจริญทางวัตถุมีมาก ดูเหมือนว่าคนส่วนใหญ่จะร่ำรวย แต่แท้ที่จริงแล้วยังมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากมิใช่น้อยที่มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น หรือแม้แต่เด็กที่อยู่ในดินแดนอื่น ๆ ก็เป็นเช่นเดียวกันนี้ ฉะนั้น วรรณกรรมสำหรับเด็กที่เป็นเรื่องเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่เด็กสนใจมาก ตัวละครในวรรณกรรมย่อมเป็น

เด็กที่แร้นแค้นยากจน มีความกล้าหาญที่หาได้ยาก มีอารมณ์ขัน และมีความอดทน เด็ก ๆ ย่อมปรารถนาจะรู้จักตัวละครเหล่านี้

2.2.1 *คนงานเร่ร่อน* เด็กที่ติดตามพ่อแม่ที่ทำงานเป็นผู้ใช้แรงงานต้องเร่ร่อนรับจ้างไปตามที่ต่าง ๆ เช่น รับจ้างเกี่ยวข้าว รับจ้างถางไร่ ขนหิน ร่อนแร่ ก่อสร้างบ้านเรือน ทำถนน ฯลฯ เด็กเหล่านี้ไม่มีที่อยู่แน่นอน ไม่มีบ้านและยากจน ความสุขสบายจึงไม่เคยรู้จัก เรื่องที่เขียนจึงมักเป็นเรื่องของการดิ้นรนต่อสู้ของเด็กในการทำงานในที่ต่าง ๆ ด้วยความกล้าแก่งอดทน เช่น ทำงานในไร่กลางแดดร้อนระอุ รับจ้างแบกหามเนื้อตัวมอมแมม มีแต่ความหิวโหยและอดอยาก ฯลฯ เรื่องเช่นนี้จะทำให้เด็กรู้จักชีวิตของเด็กในโลกได้กว้างขวางขึ้น

2.2.2 *ความยากจนในแหล่งต่าง ๆ* ผู้เขียนอาจจะเขียนเรื่องของผู้ยากไร้แร้นแค้นที่อยู่ตามแหล่งเสื่อมโทรมต่าง ๆ ในเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กที่วิ่งขายหนังสือพิมพ์ ขายพวงมาลัยตามสี่แยก เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องน่าสนใจและตื่นเต้นสำหรับเด็ก บางเรื่องอาจจะเขียนเรื่องชีวิตของเด็กที่แร้นแค้นอาศัยอยู่ใต้สะพานในกรุงเทพฯ แสดงให้เห็นชีวิตที่แตกต่างกันระหว่างเด็กเหล่านี้กับเด็กอื่น ๆ นอกจากนี้ ยังอาจเขียนเรื่องของเด็กยากจนในชนบทและบ้านเมืองอื่น ๆ ได้อีก

2.3 *สงคราม* เรื่องสงครามเป็นเรื่องที่เด็กสนใจเช่นเดียวกัน เพราะในระหว่างสงครามนั้นมีความยุ่งยาก อันตราย ความอดอยาก แร้นแค้น และทารุณกรรมมากมาย การเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กเกี่ยวกับเรื่องสงครามจึงทำให้เด็กเห็นภาพต่าง ๆ ทั้งน่ากลัว ตื่นเต้น หวาดเสียว และปลุกใจเด็กให้กล้าหาญ รักชาติได้ด้วย

2.3.1 *เมื่อสงครามกำลังรุนแรง* เรื่องนี้จะปลุกใจให้เด็กมีความกล้าหาญ รักชาติพร้อมจะเผชิญหน้ากับศัตรู บางเรื่องผู้เขียนอาจบรรยายถึงการสงครามที่กำลังรบพุ่งกันอยู่สำหรับไทยเรา อาจเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กได้โดยย้อนหลังไปในอดีตเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ญี่ปุ่นบุกไทย หรือสงครามรอบประเทศ เช่น ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เป็นต้น ฉะนั้น เรื่องราวของเด็กอาจเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามด้วย เช่น การช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ การสอดแนม การช่วยเหลือเพื่อนบ้านหรือครอบครัวที่ต้องแตกแยกกันในสงคราม ความน่ากลัวของท่ากระสุนปืนของข้าศึก การหลบภัยทางอากาศ

2.3.2 *ควันทองของสงคราม* เมื่อสงครามยุติ ทุกสิ่งทุกอย่างมิใช่ว่าจะเข้าสู่สภาพเดิม แต่ได้ก่อให้เกิดหายนะโดยทั่วไป รวมทั้งสภาพจิตใจของคนด้วย การเขียนเรื่องหลังสงครามสงบจึงเป็นสิ่งที่เร้าใจเด็กให้รู้ว่าผลของสงครามนั้นเป็นอย่างไร เช่น พ่อ แม่ ลูก

พลัดพรากจากกัน คนไร้ที่อยู่อาศัย อาหารขาดแคลน คนพิการมีมากมาย และมีปัญหาต่าง ๆ ตามมาอีกนานัปการ เรื่องเช่นนี้จะทำให้เด็กคิดถึงสันติภาพอันเป็นความสุขที่ทุกคนปรารถนา

2.4 ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม วรรณกรรมสำหรับเด็กจะสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตครอบครัวและชีวิตของแต่ละคน ผู้คนที่หลั่งไหลจากท้องไร้ออกมาเข้ามาในเมืองเพื่อหางานทำตามโรงงาน คนเหล่านี้ก็ต้องยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ สุขภาพอนามัย และการศึกษาด้วย

2.4.1 ในประเทศไทย ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นโดยที่คนชนบทหลั่งไหลเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ การเป็นอยู่แออัด การจราจรติดขัด อากาศเสีย น้ำเสีย การขาดแคลนแพทย์ ฯลฯ เรื่องที่เขียนขึ้นจะชี้ชัดให้เด็กเห็นความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เช่น การอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมที่สกปรก การอยู่ในแฟลตที่มีห้องคับแคบแต่คนอยู่กันมากมาย การเบียดกันขึ้นรถโดยสารประจำทางที่ต้องห้อยโหน การต้องไปนั่งรอการตรวจโรคเมื่อเกิดโรคร้ายไข้เจ็บในโรงพยาบาลที่ต้องใช้เวลานาน เรื่องที่เขียนขึ้นจะต้องสร้างความขัดแย้งระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความสะดวกสบายในสมัยก่อนเข้ามาอยู่ในเมืองกับความยุ่งยากที่กำลังได้รับอยู่

2.4.2 ในประเทศอื่น ๆ ผู้เขียนอาจหยิบยกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ มาเขียนขึ้นได้ เช่น เด็กญี่ปุ่นที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย หรือเด็กอินเดียที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย หรือการรับวัฒนธรรมของชาติอื่นเข้ามาในไทย และเด็กจำเป็นต้องยอมรับด้วยความลำบาก เป็นต้น หรือเรื่องเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ

2.5 ความอ้างว้างว่าเหว ความอ้างว้างว่าเหวเป็นสภาพอย่างหนึ่งของคนแต่ละคน บางคนอาจอยู่อย่างเดียวดาย และบางคนก็อาจหาเวลาอยู่เพียงลำพัง คนจำนวนมากพยายามจะหนีความอ้างว้างว่าเหวที่ทำให้จิตใจหงุดหงิดหรือกระวนกระวายนี้ หนังสือจะช่วยให้เด็กเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างการอยู่ตามลำพัง และการอยู่อย่างเดียวดาย หนังสือจะช่วยให้เด็กรู้ถึงความรู้สึกภายในจิตของคนที่จะยอมรับความอ้างว้างว่าเหวที่ตนจำต้องมีสภาพเช่นนั้น

2.5.1 ตัวละครที่อยู่โดดเดี่ยว ลักษณะของเรื่องเช่นนี้จะเป็นคนที่อยู่โดดเดี่ยวในโลกกว้าง ในป่า หรือที่ห่างไกลจากมนุษย์ทั้งหลาย อาจจะเป็นเกาะร้างหรือขั้วโลก ต้องผจญภัย หาดอาหารกินเอง ต่อสู้กับสัตว์ร้าย มีสัตว์ต่าง ๆ เป็นเพื่อน เรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องที่เด็กชอบ เช่นเดียวกัน เช่น เรื่องทาร์ซาน เรื่องโรบินสัน ครูโซ เนื้อเรื่องจะทำให้เด็กคิดว่าตัวของเขาอยู่เป็นเพื่อนกับตัวละครในเรื่อง

2.5.2 ความอ้างว้างว่าเหวที่อยู่ท่ามกลางหมู่คน จะเป็นเรื่องของเด็กที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่รู้ว่าพ่อแม่พี่น้องอยู่ที่ไหน ตัวเองต้องระเห่ร่อน บางครั้งชื่อของตัวเองก็ยังไม่รู้จักด้วยซ้ำไป การดำเนินเรื่องต่อไปอาจเป็นการได้รับความเห็นอกเห็นใจจากผู้อื่น โดยให้ความอบอุ่น อุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษา เป็นต้น เด็กที่อยู่อย่างอ้างว้างว่าเหวท่ามกลางหมู่คนนี้อาจเป็นเด็กที่พ่อแม่นำมาทิ้ง หรือพ่อแม่ตายหมด เรืออัปปาง รวมทั้งเด็กจรจัดทั้งหลาย ฯลฯ เรื่องเช่นนี้จะชี้ให้เห็นการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความปลอดภัย ความอ้างว้างว่าเหวนี้เมื่อเด็กได้ผู้อุปถัมภ์ และได้รับการศึกษา เด็กก็จะเป็นคนดีที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อสังคม เรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องสะท้อนสังคมที่เด็กต้องการและสนใจอ่านเช่นเดียวกัน

2.6 ความตาย ผู้ใหญ่มักจะปกปิดมิให้เด็กรู้เรื่องความตาย แต่เด็กก็รู้ได้โดยสภาพแวดล้อมที่เด็กเห็นโดยไม่รู้ตัว เช่น สัตว์เลี้ยงที่ตายไป คนตายด้วยโรคร้ายไข้เจ็บ ความตายจากอุบัติเหตุหรือสงครามที่คร่าชีวิตของเพื่อน ของบุคคลอื่น ของพ่อแม่ เป็นต้น ประสบการณ์ที่ได้รับโดยผ่านทางวรรณกรรมนั้นจะช่วยให้เด็กนึกถึงความตายว่าเป็นสิ่งหนึ่งของชีวิต เรื่องบางเรื่องที่เขียนขึ้นอาจมีเรื่องความตายเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง หรือบางเรื่องอาจมีความตายเป็นแก่นของเรื่องก็ได้

เด็ก ๆ ที่เป็นเด็กในวัยประถมศึกษาและมัธยมศึกษาย่อมเข้าใจถึงเรื่องความตาย ฉะนั้น เรื่องที่เขียนขึ้นอันเกี่ยวข้องกับความตายเด็กย่อมรู้สึกและเข้าใจ เช่น พ่อแม่ที่ตายโดยอุบัติเหตุ พ่อแม่ที่ถูกนำส่งโรงพยาบาลแล้วเสียชีวิต เพื่อนถูกรถชนตาย รวมทั้งสัตว์เลี้ยงที่ตายลง เรื่องเช่นนี้ความผูกพันของบุคคลต่อบุคคลและคนต่อสัตว์มีอย่างซาบซึ้งในเรื่องความตายแน่นอน

3. วุฒิภาวะ

เด็กย่อมเจริญวัยตามระดับอายุจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ แต่ละระดับวัยย่อมมีความเปลี่ยนแปลง ฉะนั้น ระดับวัยหนึ่ง ๆ เด็กย่อมปรับวุฒิภาวะของตนซึ่งแต่ละระดับวัยย่อมไม่เหมือนกัน เด็กเล็กย่อมมีความห่วงแหนของเล่นและสามารถกระทำบางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง เด็กโตขึ้นต้องการอิสรภาพจากผู้ใหญ่ เด็กผู้หญิงและผู้ชายเมื่อถึงวัยรุ่นย่อมพิถีพิถันในการแต่งกาย รู้จักแบ่งเพศ การเขียนเรื่องเช่นนี้มักเป็นไปในแนวทางจิตวิทยา

3.1 พัฒนาการตามระดับวัย เรื่องที่เขียนขึ้นมักเกี่ยวกับเด็กในวัยต่าง ๆ และมีปัญหาขัดแย้งตามวัยและวุฒิภาวะ เด็กเล็กอาจซุกซน เอาแต่ใจ มีความร่าเริง แต่อาจไม่เข้าใจเรื่องเกี่ยวกับความตาย เด็กโตอาจมีใจกว้างขึ้น รักหมู่พวก และชอบผู้มีชื่อเสียง ผู้กล้าหาญ ลักษณะ

เช่นนี้ผู้เขียนเรื่องอาจนำเอาภูมิภาวะของเด็กต่างระดับวัยมาเขียนเรื่องคละเคล้ากันไป จะทำให้เด็กอ่านด้วยความสนุกสนาน เช่น เรื่องตุ๊กตา เป็นต้น หรืออาจจะมีผู้ใหญ่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เรื่องการจับตัวเด็กเรียกค่าไถ่ หรืออาจจะเป็นเรื่องผจญภัยของเด็กเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กก็ได้

3.2 การตัดสินใจ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเด็กในการตัดสินใจต่าง ๆ เช่น การกระทำตามอย่างกัน การตัดสินใจเอง ตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ ตัดสินใจด้วยความพอใจของตน หรือการตัดสินใจอื่น ๆ อาทิ ระหว่างความดีกับความชั่ว เป็นต้น เรื่องเช่นนี้ผู้เขียนจะต้องสร้างเรื่องให้ตัวละครซึ่งเป็นเด็กตัดสินใจในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การเข้าไปในถ้ำที่มีมืดมิดเพื่อหลบภัยที่กำลังตามมา การตัดสินใจช่วยเด็กที่กำลังจะจมน้ำตาย การแสดงไหวพริบที่ช่วยให้สัตว์ไม่ถูกทำร้าย ฯลฯ ผู้เขียนจะต้องวางโครงเรื่องให้ดีและให้เด็กเป็นตัวละครเอกที่ตัดสินใจได้ ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านซึ่งเป็นเด็กเช่นเดียวกันรู้สึกตัดสินใจเมื่อตนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

บันเทิงคดีประเภทสมจริง เป็นหนังสือที่เหมาะสมแก่เด็กเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเด็กจะได้เรียนรู้เรื่องโลกเรื่องชีวิตจากหนังสือที่อ่าน ทำให้เด็กเข้าใจชีวิตมนุษย์มากยิ่งขึ้น นับเป็นผลดีในการเจริญสติปัญญาของเด็ก แต่มีสิ่งที่ควรคำนึงและสังวรระวังสำหรับผู้เขียนวรรณกรรมสำหรับเด็ก ก็คือ

1. **อย่าให้เรื่องมีความโหดร้ายเกินไป** เนื้อเรื่องที่เขียนขึ้นย่อมมีทั้งแง่ดีแง่ร้าย โดยเฉพาะตัวละครแต่ละตัวที่เน้นความสมจริงนั้น สำหรับนวนิยายหรือเรื่องสั้นของผู้ใหญ่จะสอดใส่บุคลิกภาพของตัวละครให้สมจริง เข้มข้นเพียงใดก็ย่อมทำได้ แต่สำหรับเด็กบุคลิกภาพของตัวละครต้องไม่เหี้ยมโหดเกินกว่าที่เด็กจะรับได้ แม้จะเป็นเรื่องของโจรผู้ร้ายก็ไม่อำมหิตเกินมนุษย์

2. **อย่าสร้างความขมขื่นแก่เด็กเกินไป** วรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น แม้จะมีเรื่องความทุกข์โศกสลดแทรกอยู่บ้าง ก็ควรเป็นเรื่องที่ไม่ขมขื่นมากจนเกินกว่าที่เด็กจะรับได้ และในความทุกข์โศกหรือความขมขื่นนั้น เด็กจะต้องได้รับความอบอุ่นและการปลอบประโลมใจ มิใช่เป็นเรื่องที่ทอดทิ้งให้เด็กต้องผจญกรรมแต่เพียงลำพัง

3. **อย่าสร้างเรื่องให้หวาดเสียวเกินไป** ในชีวิตจริง เรื่องของการสงครามอาจเป็นเรื่องหวาดเสียวและน่าหวาดกลัว การบรรยายเรื่องของการสงครามสำหรับหนังสือเด็กควรนำเพียงบางส่วนของสงครามเท่านั้นกล่าวถึง เช่น การตัดขาดแคลนอาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค และฉากต้องไม่บรรยายให้หวาดเสียวเกินจำเป็น เพราะภาพเช่นนี้ทำให้เด็กสยดสยองเมื่อได้อ่าน นอกจากนี้ยังทำให้จิตใจของเด็กกระด้างขึ้นด้วย

4. อย่าให้มีความรู้สึกสิ้นหวัง ว่าแห้ว โดดเดี่ยว เรื่องที่เกี่ยวกับเด็กอาจมีสิ่งเหล่านี้แทรกลงไปได้ก็เพียงเป็นสิ่งประกอบบางส่วนเท่านั้น มิใช่ดำเนินเรื่องเช่นนี้ไปตลอดทั้งเรื่อง และจบเรื่องลงโดยมิได้แก้ไขความสิ้นหวัง ความว่าแห้ว และความโดดเดี่ยวแต่ประการใด เรื่องเช่นนี้ต้องเห็นใจเด็กที่จิตใจบริสุทธิ์และไม่เข้มแข็ง ฉะนั้น จะต้องคลี่คลายปัญหาเหล่านี้ให้จบลงด้วยดีจึงจะเป็นเหมือนสิ่งจรรโลงใจให้เด็กกล้าสู้ กล้าผจญชีวิตด้วยความเข้มแข็งอดทน ด้วยหวังว่าในชีวิตจริงก็สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้เช่นกัน

บันทึกคดีประเภทสมจริงนั้น ผู้เขียนควรเน้นมนุษยธรรมและความช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ เพราะสิ่งเหล่านี้จะเป็นการวางรากฐานให้เด็กมีจิตใจที่มีเมตตา มีคุณธรรม เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า ช่วยให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบทั้งตัวเองและสังคมส่วนรวมด้วย

ตัวอย่างที่ 1¹
เรื่องเกี่ยวกับการยอมรับในสังคม

¹ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ *เรื่องกับชีวิตคนบท* (กรุงเทพฯ สุรสภา, 2523) หน้า 1-14.

เปลไม้ก้อน

บ่ายวันนั้น ลมโชยมาพอสบาย ทั้งจุก จอม แสง และเปี้ยก ชวนกันขึ้นไปนั่งอยู่บนต้นฝรั่งต้นใหญ่ที่ข้างบ้านของจอม ฝรั่งกำลังสุกสะพรั่งเต็มต้น เด็ก ๆ ปลิดฝรั่งออกมากินไปพลาง คอยกันไปพลาง

“ชมพูกำลังพองพอดีทีเดียวนะ” จอมเปรยขึ้นเขาหมายถึงว่าผลฝรั่งกำลังสุกเต็มที่ คนบักซ์ใต้บางถิ่นเรียกฝรั่งว่าชมพู่ และบางถิ่นโดยเฉพาะคนไทยอิสลามเรียกฝรั่งว่า ย่าหมู ส่วนชมพู่จริง ๆ นั้น เขาก็เรียกว่าชมพู่เหมือนคนภาคกลาง

จุก แสง และเปี้ยก ปีนจากกิ่งหนึ่งไปยังอีกกิ่งหนึ่ง เพื่อหาฝรั่งขนาดที่สุกตามที่แต่ละคนต้องการ

“ข้าขอชมพู่ที่สุกไม่มากนัก” จุกว่าพลางเคี้ยวฝรั่งกร่วม ๆ

“ข้าขอที่สุกจนเหลืองเพราะเนื้อนิ่มดี” แสงพูดขึ้นบ้างแล้วเอื้อมมือไปปลิดฝรั่งที่สุกงอมจนเป็นสีเหลือง พลังส่งเข้าปาก

“ระวังอย่ากินเมล็ดเข้าไปนะ” เปี้ยกเตือน “เดี่ยวเป็นไส้ติ่งแล้วจะลำบาก”

“ลูกสองลูกคงไม่เป็นไรมัง” แสงค้าน

“พ่อข้าเคยบอก กินมะเขือลูกเดียวก็อาจเป็นได้ ถ้าเมล็ดมันพลัดตกลงไปในไส้ติ่งแล้วอักเสบขึ้น” จอมให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ

เด็ก ๆ ปีนจากกิ่งโน้นไปกิ่งนี้อย่างคล่องแคล่วเหมือนฝูงลิงยามลมพัดมาก็พากันเกาะกิ่งฝรั่งแน่น เพราะมันโอนเอนไปมาเหมือนกับจะหัก

“เวลาลมพัด ข้าชนลูกเกรียว กลัวกิ่งหักพลัดลงไปข้างล่าง” เปี้ยกว่าแล้วคายเมล็ดฝรั่งออกมา

เด็ก ๆ กิ่งฝรั่งกันจนอิมแปลล์ แล้วก็ชวนกันปีนไปตามปลาย ๆ กิ่งที่ไม่สูงนัก และเมื่อกิ่งฝรั่งรับน้ำหนักไม่ได้ก็ลู่ลงไปตามพื้นดิน

“ข้ามก็ออกแล้ว เรามาทำเปลไม้ค้อนเล่นกันดีกว่า” จอมว่าแล้วปล่อยมือจากกิ่งฝรั่งตกลงบนพื้น เพื่อน ๆ ทำตาม

“ทำยังไง เปลไม้ค้อน” จุกถาม

“ตามข้ามา” จอมพูดแล้วนำเพื่อน ๆ ไปที่บ้าน ตรงไปที่กองไม้พื้น เลือกไม้กลม ๆ ยาวประมาณ 2 ศอกมาต้นหนึ่ง แล้วหยิบเชือกเกลียวเส้นใหญ่จากบนบ้านมา

ทั้งหมดกลับมาที่ต้นฝรั่งอีกครั้งหนึ่ง จอมหยิบเชือกแล้วปีนขึ้นไปบนต้นฝรั่ง ผูกปลายเชือกข้างหนึ่งเข้ากับกิ่งฝรั่งกิ่งใหญ่ที่ยื่นขนานไปกับพื้นดิน เสร็จแล้วก็ปีนกลับมา เขาหยิบเอาไม้กลมขึ้นมาแล้วใช้ปลายเชือกอีกข้างผูกเข้ากับไม้กลม โดยผูกให้ไม้กลมสูงกว่าพื้นดินไปถึงระดับสะเอว ในการผูก เขาผูกให้เข้าตรงกลางไม้กลมพอดี

“เสร็จแล้ว” จอมว่า พลาญยิ้มอย่างยินดี “นี่แหละ เปลไม้ค้อนละ”

“นั่งยังไง” เปี้ยกถามด้วยความสงสัย

“จิกขาคร่อมเชือกเข้าซี แล้วนั่งลงไป ไม้กลมนี้จะรับน้ำหนักที่ก้นพอดีเลย มือก็จับเส้นเชือกไว้ ใครจะลองดูก่อน”

“ข้าเอง” แสงก้าวเข้ามา แล้วยกขาขึ้นคร่อมเชือก หย่อนก้นลงบนไม้กลม มือจับเชือกเกลียวแน่น

“ข้าชักปอดวะ” แสงว่าเสียงสั้น

“ไม่มีอะไรดอก” จอมว่า แล้วเริ่มไกวเปล โดยดันแสงไปข้างหน้า เปลก็แกว่งกลับไปกลับมา จอมเริ่มไกวเร็วขึ้น แสงซึ่งนั่งอยู่บนเปลแกว่งกลับไปกลับมา สูงขึ้นแล้วต่ำลงมา สูงขึ้นไปอีกแล้วต่ำลงมา กิ่งฝรั่งที่ผูกปลายเชือกไว้ไหวพะยิบพะยาย

“สนุกดีไวย” แสงร้อง “ไกวสูง ๆ หน่อย ลมพัดเย็นดี”

จอมหยุดไกว เปลไม้ค้อนแกว่งช้าลง ๆ แล้วหยุดนิ่ง

“ทำไมล่ะ” แสงถาม

“ให้คนอื่นลองบ้างซี” จุกว่า

แสงลงจากเปล จุกก้าวขึ้นไปนั่งแทน

“ช่วยหน่อย” จุกบอกให้เพื่อน ๆ ช่วยไกวเปล

“ไกวเองก็ได้” จอมบอก “ใช้เท้าตีบพื้นดินเข้าซี เปลมันจะไกวเอง”
จุกทำตามจอมบอก เปลไกวสูงขึ้น.....สูงขึ้น
“ถ้าไม่ยกนั่ง จะยืนก็ได้นะ” จอมบอกขึ้นอีก
จุกยืนขึ้น สองเท้าเหยียบบนไม้กลม โดยเท้าข้างหนึ่งเหยียบบนปลายไม้ด้าน
หนึ่ง อีกข้างหนึ่งเหยียบบนปลายไม้อีกด้านหนึ่ง มือจับเส้นเชือกแน่น
เด็ก ๆ เล่นเปลไม้คือนอยู่จนเย็น โดยผลัดกันขึ้นนั่งบนเปลและผลัดกันกันไกว

“เลิกเถอะ เตี้ยวมีด ข้าต้องกลับไปเอาว้าวเข้าคอกอีก” แสงบอกเพื่อน ๆ เขา หมายถึงว่าเย็นมากแล้ว เขาจะต้องไล่วัวกลับเข้าคอกก่อนมืด

“เตี้ยวขออีกที” เบี้ยกว่า “กำลังมัน” แล้วก็ยกเท้าขึ้นนั่งบนเปล เขาเริ่มไกว เร็วขึ้น.....เร็วขึ้น.....และสูงขึ้น สูงขึ้น

ทันใดเสียงเชือกลั่นดัง “เปรี้ยะ”

“เชือกขาด” เด็ก ๆ อุทานในใจ ร่างของเบี้ยกลอยละลิวขึ้นสูงแล้วหล่น “พลັก” ลงมา เสียงดังเหมือนลูกขนุนแก่ ๆ หล่นจากต้น เบี้ยจุกและเสียดจนร้องไม่ออก พุดไม่ได้ เพื่อน ๆ ช่วยกันห้ามไปนอนบนแคร่ที่บ้านของจอม ช่วยกันนวดเฟ้นอยู่พักหนึ่ง เบี้ยจึงพอจะพุดได้และหายเป็นปกติ

“เป็นยังไงบ้างวะ” จุกถาม

“ค่อยยังชั่วแล้ว แต่ยังคงลึดที่กันไม่หายเลย”

เด็ก ๆ ชวนกันไปส่งเบี้ยที่บ้าน แล้วแยกกันกลับ

“เราจะทำเปลไม้ค้อนให้เพื่อน ๆ เล่น ก็ต้องตรวจดูเชือกให้มันแข็งแรง ให้มันเหนียวหน่อย เตี้ยวเชือกขาดตกลงมาหัวร้างข้างแตกแล้วจะลำบาก แล้วผูกเปลก็เหมือนกัน อย่าให้มันสูงนัก” เสียงพ่อจอมมาจากหลังบ้าน □

ร่วมซูชิพ่น้อย

“แม่มีถุงยางพลาสติกใบใหญ่ ๆ บ้างหรือเปล่าอะแม่” จุกถามแม่ขึ้นในสายวันหนึ่ง

“มีสิ จะเอาไปทำอะไรหรือลูก” แม่บอกพลงง่วนอยู่กับกรรขณเสียงข้าวหรือมัดข้าว ออกมาจากห้องข้าว ซึ่งใช้เก็บข้าวหลังการเก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อนวดและเอาไปสี

“ผมจะทำอะไรเล่นสักอย่างอะ” จุกตอบ

“ลองไปหาดูในครัวสิ” แม่ว่าพลงง่วน

จุกเข้าไปในครัว ค้นหาถุงยางพลาสติกอยู่พักหนึ่งก็พบถุงใหญ่ ๆ หลายถุงซึ่งแม่เก็บเอาไว้ เขาเลือกเอาถุงยางพลาสติกอ่อน ๆ ถุงหนึ่ง จัดการฉีกออกให้เป็นสี่เหลี่ยมแล้วใช้กรรไกรตัดอีกครั้งหนึ่งโดยตัดเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส กว้างยาวประมาณ 3 คืบเศษ เด็กน้อยหาเชือกด้ายเส้นเล็ก ๆ มา 4 เส้นยาวเท่ากันประมาณ 2 คืบ ผูกปลายเชือกเข้ากับมุมของแผ่นยาง แล้วรวบปลายเชือกทั้งสี่มารวมกัน เขาหยิบตุ๊กตารูปทหารตัวเล็ก ๆ ตัวหนึ่งซึ่งแม่ซื้อมาจากตลาดออกมา เอาปลายเชือกผูกเข้ากับสะเอวของทหารยาง

“เสร็จแล้ว” จุกร้อง

“อะไรไร” แม่หันมามองด้วยความสงสัย

“ร่วมซูชิพ่น้อยไงแม่” จุกว่า แล้ววิ่งปรือออกไปหน้าบ้านเขาพบจอม แสง และเปี้ยกซึ่งกำลังหามาพอดี

“ดูอะไรนี่” จุกอวดของเล่นในมือ แล้วรีบพับแผ่นยางเข้ากับตุ๊กตารูปทหารม้วนกลม ๆ เสร็จแล้วก็ร้องขึ้น

“คอยดู” เด็กน้อยขว้างตุ๊กตารยางและถุงยางที่ม้วนเข้าด้วยกันไปในอากาศ มันลอยขึ้นสูง แล้วค่อย ๆ คลีตัวออก พอแผ่นยางพลาสติกรูปสี่เหลี่ยมคลีออก ตุ๊กตารยางที่ผูกเชือกก็ห้อยต่ำลงดึงเอาแผ่นยางลอยลงมา มองดูเหมือนนักกระโดดร่มซูชิพที่ทิ้งตัวลงมาจากรเครื่องบิน แล้วร่วมค่อย ๆ กางลอยลงมาเรื่อย ๆ

“นักกระโดดร่ม” เด็กคนอื่น ๆ ร้องอย่างประหลาดใจ

ร่วมซูชิพยางค่อยลอยละลิวลงมา มันแกว่งไปแกว่งมา มองดูเหมือนนักกระโดดร่มจริง ๆ ไม่มีผิด มันค่อย ๆ ตกถึงพื้นอย่างช้า ๆ

เปี้ยก จอม และแสง ก้าวเข้าไปหานักกระโดดร่มน้อยอย่างลืมตัว

“ให้ข้าลองดูหน่อย” เบี้ยกว่า พลังพิบตัวร่วมซึ่งเป็นแผ่นยางเข้ากับตุ๊กตาทายาง แล้วขว้างขึ้นไปในอากาศ

“ขว้างทวนลมชิ ร่วมถึงจะกางสวย” จุกให้ความรู้แก่เพื่อน ๆ

เที่ยงนั้น เด็ก ๆ รีบทำร่มชูชีพน้อยคนละอัน โดยจุกเป็นคนคอยช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ทั้งหมดหมายมั่นปั้นมือ เย็นนี้จะได้พิสูจน์ฝีมือกันว่านักกระโดดร่มของใคร จะกระโดดได้สวยกว่ากัน

เย็นแล้ว แดดอ่อนลงมาก แต่ลมทุ่งพัดกระชั้นมาเป็นระยะ ต้นข้าวที่ชาวบ้าน เก็บเกี่ยวแล้ว เหลือแต่ซังไหวเอนลู่ตามลม ทุ่งนาดูโล่งเสียนสุดลูกหูลูกตา ต้นข้าวที่เคย

เปล่งประกายสีทอง ขณะนี้เป็นเพียงสีเหลืองซีด ๆ ตรงปลักบางแห่งที่พอมิน้ำหลงเหลือ
อยู่บ้าง ก็มีควายลงเกลือกกันเป็นฝูง ๆ

เด็กน้อยทั้งสี่คนมาพร้อมกันที่ปลวกหัวล้านกลางทุ่ง ปลวกหัวล้านนี้หมายถึง
ความถึงปลวกที่ไม่มีต้นไม้ต้นหญ้าหรือหนามขึ้นอยู่บนจอมปลวกเลย จะมีก็แต่หญ้า
จึงเหมาะที่เด็ก ๆ จะขึ้นไปเล่นอะไรกันบนนั้น

“เราจะเริ่มกันละนะ” จุกบอกแก่เพื่อน ๆ หลังจากที่ทั้งหมดปีนขึ้นไปบน
จอมปลวกเรียบร้อยแล้ว

“ลมแรงดีเหลือเกิน ร่วมซุชิพคงลอยได้สวยและลอยได้ไกล” เปี้ยกแสดง
ความเห็น

ทั้งสี่เอาร่วมซุชิพน้อยของตัวเองมาตรวจความเรียบร้อย แล้วก็ม้วนตัวร่วมเข้ากับ
นักกระโดดหรือตุ๊กตาทายาง

“เอาละ ขว้าง” จุกบอกเพื่อน ๆ

เด็กน้อยทั้งสี่ขว้างร่วมซุชิพน้อยของตัวเองออกไปสุดแรงเกิดด้วยความหวังว่าร่วม
ของตัวเองจะลอยได้สวยกว่าคนอื่น

“เฮ้ย ของอ้ายจอม ร่มไม่กาง” แสงร้อง

ทุกคนหัวเราะกันท้องคืดท้องแข็ง ร่วมซุชิพน้อยของจอมไม่คลี่กางออกลอย
คือเมื่อจอมขว้างออกไป แทนที่มันจะลอยอยู่ในอากาศกลับตกลงมายังพื้นดินอย่างรวดเร็ว

“ตายไปศพหนึ่ง” จุกว่า พยายามนึกถึงภาพการกระโดดร่มจริง ๆ ที่ตัวเอง
เห็นในหนังสือกลางแปลง และจากที่พ่อเคยเล่าให้ฟังว่าถ้าร่วมซุชิพของใครไม่กาง นักกระโดด
คนนั้นก็จะตกลงมาโหม่งกับพื้นโลก ถึงแก่ชีวิตทุกราย

ร่มของจุก เปี้ยก และแสง คลี่กางและลอยละลิวตามแรงลมมันแกว่งไปแกว่ง
มาเหมือนกับที่ทหารเขากระโดดกันจริง ๆ เมื่อสิ้นแรงลมก็ลอยตกลงพื้นนา เด็กทั้งสาม
กระโดดลงจากจอมปลวกไปเก็บแล้วทั้งหมดก็ปีนกลับขึ้นไปบนจอมปลวก เพื่อจะขว้าง
ให้ร่มกางกันใหม่เพราะอยู่บนที่สูงขว้างขึ้นไป ร่มจะลอยอยู่สูง และนานกว่าจะถึงพื้น

จอมลองใหม่อีกครั้ง คราวนี้เขาพับตัวร่วมเข้ากับตุ๊กตาทหารอย่างบรรจง เมื่อ
ขว้างขึ้นไป มันก็คลี่กางลอยละลิวลงมาอย่างสวยงาม

“ร่มจะกางหรือไม่ มันสำคัญตอนพับร่มนี้แหละ” แสงว่า
เด็ก ๆ เล่นร่มชูชีพจนเย็น แสงสีหมากสุกสาตกระจายไปทั่วทุ่ง
“เอาละที่นี่ เรามาถึงเที่ยวสุดท้าย เราจะสมมุติกันว่า เมื่อร่มชูชีพของเรา
ทั้งสี่คนลอยละลิวลงมาจากเครื่องบิน ก็จะมีข้าศึกคอยโจมตีด้วยปืนใหญ่ คือคอยยิงอยู่
ข้างล่าง” จุกบอกเพื่อน ๆ
“ข้าศึกจะโจมตีด้วยอะไรดีล่ะ” จอมถาม
“ก่อนดินโง่ละ ก่อนดินบนปลวกนี่แหละ” เบี้ยกบอก

แล้วเด็ก ๆ ก็ชวนกันหาก้อนดินมารวมไว้ เพื่อโจมตีนักกระโดดร่มน้อยที่กระโดด
ลงจากเครื่องบิน

“พอละ” จุกบอก “คราวนี้เราก็ขว้างร่มชูชีพของเราทั้งสี่คนขึ้นไปพร้อมกัน
แล้วก็เลือกโจมตีเอาได้เลย หมายความว่าใครจะปาร่มชูชีพของใครก็ได้ ถ้าของใครไม่
ถูกปากก็โยคตีไป ตกลงนะ”

“ตกลง” อีกสามคนรับคำ
ร่มชูชีพน้อยของทั้งสี่ถูกขว้างขึ้นไป ลอยละลิวอยู่ในอากาศ
“เอาละ ข้าศึกโจมตี” จุกบอกเพื่อน ๆ แล้วต่างคนต่างก็หยิบก้อนดินปาร่ม
ชูชีพที่ลอยอยู่ตรงหน้า

“พลั๊ก!” เสียงก้อนดินที่แสงขว้างออกไปโดนร่มชูชีพของจุก ยางพลาสติก
อ่อน ๆ ซึ่งเป็นตัวร่มขาดกระจุย มันร่วงลงสู่พื้นดินทันที

“ตกไปหนึ่งแล้ว” แสงร้องอย่างลิงโลด ส่วนเพื่อน ๆ ขว้างกันต่อไปอย่าง
มันมือ”

“พลั๊ก!” แล้วตามมาด้วยเสียง “พลั๊ก!” ตีต ๆ กัน ร่มชูชีพน้อยของแสงและ
เบี้ยกขาดกระจุย และร่วงลงสู่พื้นโดยฝีมือของจอมและจุก

“แม่่นเป็นบ้า” จุกร้อง

กลางอากาศเหลือร่มชูชีพน้อยของจอมอันเดียวที่ยังลอยเห่้งเต้งแกว่งไปแกว่ง
มา เด็ก ๆ รุมกันปากระหน่ำอย่างไม่ยั้งมือ กระสุนก้อนดินเจียคร่มชูชีพของจอมไป
ทางซ้ายบ้างขวาบ้าง แต่ก็ไม่ถูกจ้ง ๆ สักที ในที่สุดมันก็ลอยต่ำลงสู่พื้นดิน

“ไชโย” จอมร้อง “นักกระโดดร่มของข้าปลอดภัยและลงสู่ที่หมายได้”

เด็ก ๆ กระโดดลงจากจอมปลวก เข้าเก็บซากกรมชู้พน้อยของตัว แล้ววิ่งปร้อ
ไปตามคันนา มุ่งหน้าไปยังหมู่บ้าน ความมืดได้โรยตัวลงมาทุกขณะ แสงวิ้งนำหน้าเพื่อน
สะดุดก้อนดินล้มแผละ คนอื่น ๆ ก็วิ่งมาข้างหลังสะดุดเอาแสงและชนกันซุลมุนล้มกลิ้ง
ลงข้างคันนา

“เอ็งตะครุบกบรีโงะแสง แล้วได้ตัวหรือเปล่า” เสียงใครคนหนึ่งล้อแสง
แล้วติดตามมาด้วยเสียงหัวเราะอย่างสนุกสนาน □

ลิงปักไข่

เย็นวันนั้น สีสหายนั่งชุมนุมกันอยู่บนศาลาใหญ่สำหรับพักร้อน ตรงมุมถนนที่แยกเข้าสู่หมู่บ้าน เย็นมากแล้ว บนศาลาจึงเขียนหางปราคจากผู้คน ไม่เหมือนในตอนเที่ยง ๆ ที่มักมีใครต่อใครมานั่งเพื่อรอรถที่จะเข้าสู่ตัวอำเภอ

ศาลาหลังใหญ่สร้างตั้งแต่ครั้งเด็ก ๆ ยังไม่เกิด ประกอบด้วยเสาแปดต้นหล่อด้วยปูนซีเมนต์แข็งแรง และพื้นปูด้วยไม้กระดานแผ่นใหญ่สูงจากพื้นระดับสะเอวของเด็ก ๆ หลังคามุงกระเบื้องเรียบร้อย เวลาฝนตกช่วยบังลมบังฝนได้เป็นอย่างดี

สีสหายได้แก่จุก จอม เปี้ยก และแสงกำลังนั่งคิดกันอยู่ว่าจะเล่นอะไรกันดีที่สนุก ๆ อยู่ ๆ จอมก็เอ่ยขึ้นว่า

“เล่น ‘สิ่ง* พักไข่’ กันดีไหม” เด็กน้อยหมายถึงเกมสนุกอย่างหนึ่งที่พวกเขา มักจะเล่นกันเป็นประจำ

“เออ....ก็ดีเหมือนกัน” จุกเห็นด้วย

“เอากันบนศาลาเลยรี” เปี้ยกสงสัย

“บนนี้แหละดีแล้ว” แสงสนับสนุน

“ถ้าฉันเอ็งไปหาถ่านไฟมาขีดวงเข้า” จอมบอกเพื่อน

แสงกระโดดผางไปขอถ่านไฟมาจากบ้านใกล้ ๆ แล้วเริ่มขีดวงกลมสี่ดำลงบนพื้นศาลา เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณหนึ่งเมตร วงกลมนี้เป็นที่สำหรับสิงลงไปพักไข่

“ขีดลงไป เดี่ยวใครก็ดำเอาหรือ” แสงไม่วายเป็นห่วง

“เถอะน่า....เดี๋ยวค่อยลบก็ได้” จุกบอก

วงกลมปรากฏอยู่บนพื้นศาลาเรียบร้อยแล้ว เด็ก ๆ ทั้ง 4 คน กระโดดลงจากศาลา ค้นหาก้อนหินก้อนเล็ก ๆ สำหรับทำเป็นไข่ที่ลิงจะปัก ค้นหาอยู่ในบริเวณใต้ถุนศาลาสักพัก ก็ได้ก้อนหินเล็ก ๆ ขนาดเท่าหัวแม่เท้าคนละก้อน ของใครก็ของมัน ต่างพยายามจ้ำก้อนหินของตัวเองให้ได้

ได้ไข่มาแล้ว ต่อไปก็จะหาตัวผู้เป็นลิงที่จะฟังไข่ จุกทำไม้สั้นไม้ยาวมา 4 อัน ให้เพื่อน ๆ ได้จับกัน ใครได้ไม้สั้นคนนั้นเป็นลิงปรากฏว่าแสงได้ไม้สั้นกว่าเพื่อนต้องเป็นลิง

สิ่ง* ก็คือลิงนั่นเอง แต่ออกเสียงเป็นสำเนียงใต้

จุก จอม และเปี้ยกเอาก้อนหินที่สมมติเป็นไข่วางลงกลางวงรวม 3 ก้อนด้วยกัน แสงซึ่งเป็นลิงต้องเก็บก้อนหินของตนเอาไว้ แล้วตนเองก็เข้าไปคุกเข่าอยู่ในวง ทำทีเป็นว่ากำลังฟักไข่ทั้ง 3 ใบ

ตามกติกา จุก จอม และเปี้ยกต้องพยายามแย่งชิงเอาไข่ทั้งสามใบมาให้ได้ โดยการล้วงมือหยิบลงไปในช่วงเวลาที่ลิงเผลอ ส่วนลิงคือแสงต้องพยายามให้เท้าทั้งสองถีบหรือเตะผู้ที่จะล้วงเอาไข่ของตนไป ถีบให้ถูกส่วนหนึ่งส่วนใดก็ได้ ผู้ที่ถูกลิงถีบหรือเตะถูกส่วนหนึ่งส่วนใดจะถูกปรับเป็นแพ้ ต้องมาคุกเข่าฟักไข่แทนแสงต่อไป และต้องพยายามรักษาไข่เอาไว้ไม่ให้ใครมาแย่งไปได้เช่นกัน

สามสหายลงมือแย่งไข่พร้อม ๆ กัน พยายามหลอกล่อให้แสงเผลอ เพื่อจะล้วงเอาไข่มาได้ แสงเองต้องพยายามใช้เท้าถีบเอาไว้เวลาคนหนึ่งคนใดจะเข้าใกล้ ครั้งหนึ่งจอมได้โอกาสล้วงลงไปพอมือของเขาถูกก้อนหินจะหยิบขึ้นมา แสงก็ถีบถูกมือพอดี จอมถึงต้องเป็นลิงแทนแสงโดยจอมหยิบไข่ของตนออก แล้วแสงใส่ก้อนหิน(ไข่) ของตนลงไปแทน

“ฮา....ฮา....ฮ้ายลึงจอม” เปี้ยกเข้า เดินเร็ว ๆ รอบ ๆ วง

จอมหน้าแดง พยายามรักษาไข่ไว้เต็มความสามารถ ถีบซ้ายป่ายขวาไปเรื่อย ๆ จุก แสง ต่างพยายามหลอกล่อจะล้วงเอาไข่ขึ้นมาให้ได้ ครั้งหนึ่งจุกได้โอกาสหยิบไข่ขึ้นมาทันที โดยจอมปิดป้องไม่ทัน เสียไข่ไป 2 ใบเป็นของจุกและของแสง เหลือไข่อีกหนึ่งใบตรงกลางวง เปี้ยกพยายามที่จะหยิบขึ้นมาให้ได้ หลอกล่อกันไปมาสักพัก แสงได้โอกาสก็หยิบขึ้นมาได้และยื่นให้เปี้ยกผู้เป็นเจ้าของ

จอมเสียไข่ไปหมดทั้งสามใบ ตามกติกา จอมจะต้องปิดตาแล้วให้สามสหาย นำไข่ของตนไปซ่อนในบริเวณใกล้ ๆ บนศาลานั้น เช่น ตามริมโคนเสา เด็ก ๆ ได้ตกลงกันก่อนแล้วว่าจะไม่เอาไข่ไปซ่อนให้ไกลนัก จึงได้เอาไข่ซ่อนไว้ตามโคนเสาบนศาลาบ้าง ตามซอกกระดานบ้าง เพราะเป็นหินก้อนเล็ก ๆ เทียวซุกไว้ตรงไหนก็ได้

ตามกติกาถ้าจอมค้นหาไข่ของผู้ใดพบ ผู้นั้นก็ต้องเป็นลิงแทนจอมและเริ่มต้นเล่นใหม่ต่อไป

“เออละ เรียบร้อยแล้ว เริ่มหาได้เลย” เปี้ยกบอกจอมที่กำลังปิดตาอยู่

จอมเริ่มต้นค้นหา

ขณะที่จอมเริ่มค้นหา สามสหายก็ยั่วเย้าจอมไปพลาง ๆ ซึ่งเป็นธรรมเนียมของการเล่น “ลึงฟักไข่” ที่จะต้องกระเช้าผู้ที่เป็นลิง

“อยู่แค่ว่า...ไปแลไกล ๆ...ลึงฟักไข่.....หาไหนไม่พบ” เด็ก ๆ ร้องขึ้นพร้อม ๆ กัน และว่าซ้ำแล้วซ้ำเล่า หมายความว่าไข่ที่ซ่อนนั้นอยู่ใกล้ ๆ (แค่ว่า) แต่จอมไปแลคือไปดูที่ไกล ๆ เป็นลึงฟักไข่แต่หาไหน คือหาอะไร ไม่เจอ

“อยู่แค่ว่า...ไปแลไกล.....ลึงฟักไข่....หาไหนไม่พบ” เด็ก ๆ ว่าซ้ำไปซ้ำมา ซึ่งยิ่งเพิ่มความหัวเสียให้แก่จอมยิ่งขึ้น เพราะยิ่งค้นหาก็ไม่เห็นก้อนหินที่เพื่อน ๆ ซ่อนไว้เลย จอมค้นหาอยู่เป็นเวลานานในที่สุดก็บอกล้มแพ้

ตามกติกาต้องมีการดึงหูลึงไปดูไข่ที่ซ่อนไว้ จอมจึงถูกเพื่อน ๆ ดึงหูไปดูก้อนหินที่ซ่อนไว้ทีละคน ๆ กว่าครบทั้งสามคนก็ทำเอาหูแดงไปเหมือนกัน

“อย่าดึงแรงนักซีไวย.....เดี๋ยวหูข้าขาดดอก” จอมร้อง

การทำโทษลึงที่หาไข่ไม่พบขึ้นไปก็คือ ช่วยกันจับลึงไปโยนทิ้ง ด้วยเหตุนี้ จอมจึงถูกเพื่อน ๆ ฉวยมือฉวยขาคนละไม้คนละมือพาไปโยนทิ้งที่ข้างศาลาลงไปนอนแอ้งแม้งคลุกฝุ่นอยู่

“บอบเลยเราเป็นลิงเที่ยวนี้” จอมบ่น “บอบ” หมายถึงบอบช้ำนั่นเอง เพื่อน ๆ
หัวเราะกันกึกกัก สนุกกับการได้โยนลิง

การเล่น “ลิงปักไข่” จะได้เริ่มต้นใหม่ต่อไป

จุกทำไม้สั้นไม่ยาวมาอีก เพื่อเสี่ยงดวงหาตัวผู้ที่จะเป็นลิงลงไปปักไข่ในวงกลม
ผู้ที่ได้ไม้สั้นที่สุดและต้องเป็นลิงในรอบต่อไปคือ ลิงในรอบแรกนั่นเอง

“ดวงมันจะเป็นลิงทั้งวันเลยรีไ้เงาะเรา ช่วยฉิบ.....” จอมบ่น

เพื่อน ๆ หัวเราะกันครื้นเครง

ตัวอย่างที่ 2²

เรื่องเกี่ยวกับปัญหาความยากจน

² สยามพร บุศรนา *บิตทอมของสมใจ* (กรุงเทพฯ : สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย, 2523) หน้า 1-22.

ปิดเทอมของสมใจ

ภายในชั้นเรียนของเช้าวันนี้ เด็ก ๆ ตื่นเต้น ใบหน้าแจ่มใสกันทั่วทุกคน ดูเหมือนวันนี้จะเป็นวันสำคัญที่สุดในรอบ 10 ปีเต็มของเด็กนักเรียนทั้งชั้นก็ได้ เพราะวันนี้เป็นวันประกาศผลการสอบใครจะได้เลื่อนชั้น ใครจะเฝ้าชั้นเดิมต่อไปก็ตัดสินกันในวันนี้เอง

สมใจเดินเข้าชั้นเรียนหลังเพื่อนอีกตามเคย เพื่อนหลายคนมองสมใจอย่างไม่เข้าใจ แม้แต่วันประกาศผลการสอบไล่และวันพรุ่งนี้โรงเรียนก็จะปิดแล้ว ปิดเกือบ 3 เดือนเต็ม ๆ แต่สมใจก็ยังมาสาย สมใจกลายเป็นบุคคลที่เชื่อว่าไม่มีความกระตือรือร้นและโง่งที่สุดในห้อง เขาไม่เคยตอบคำถามของครูได้เลยแม้แต่เลขบวกลบที่ใคร ๆ ในชั้นบอกว่าง่ายแสนง่าย นับนิ้วมือเขาก็ตอบได้ แต่สมใจนั้นอย่าว่าแต่นับนิ้วมือเลย ปล่อยให้ให้นับนิ้วเท้าสักชั่วโมงบางที่เขา ก็ตอบไม่ได้ เด็ก ๆ ในห้องไม่ค่อยพูดจา เล่นหัวกับสมใจ เด็กในห้องตราหน้าเขาว่า เขาเป็นเด็กที่ไม่น่าเข้าใกล้และพูดจาด้วยเป็นที่สุด สมใจแต่งตัวสกปรก เสื้อ กางเกงขาดวิ่น ไม่ใส่รองเท้า บางวันย่ำเอาโคลนตมติดเข้ามาในห้อง แต่สมใจเองก็ไม่เคยเห็นสิ่งผิดปกติในตัวเขา สมใจเป็นคนเงิบขรึม ยิ้มหัวยาก มาเรียนสาย พักเที่ยงแอบไปนั่งใต้ต้นไม้ริมสระคนเดียว ตอนเย็นปล่อย เขาก็หายแวบออกจากโรงเรียน ไม่ทำเวร ไม่เล่นฟุตบอล ไม่...และไม่อะไรทั้งสิ้น นอกจากออกไปให้พ้นจากโรงเรียนและกลับบ้าน

ครูเพ็ญเดินเข้ามาในห้อง พร้อมด้วยสมุดรายงานประจำชั้นปกสีชมพู ครูยิ้มกรอดให้เด็กทุกคนในห้อง หัวหน้าบอกทำความเคารพทันที

“นักเรียน....ทำความเคารพ”

“สวัสดีค่ะ....คุณครู” เด็กผู้ชายยืนขึ้นคำนับ เด็กผู้หญิงซึ่งมีจำนวนน้อยกว่ายืนขึ้นพลงพนมมือ ก้มหน้าผากลงนิด ๆ

“สวัสดีค่ะ” คุณครูกล่าวตอบ “นั่งลงได้”

ครูตรงไปนั่งที่โต๊ะตัวใหญ่อยู่ทางด้านขวามือของกระดานดำ เด็ก ๆ เงียบกริบ สมใจมองครูด้วยดวงตาที่เลื่อนลอย แห้งผาก ปราศจากน้ำหล่อเลี้ยง ผิดกับเด็กคนอื่น ๆ ที่หน้าตาผ่องใส ดวงตาใสแจ๋วน่ารัก ครูเพ็ญเปิดสมุดรายงานเพ่งมองลงไปอย่างพิจารณา แล้วเงยหน้ามาสบตาสมใจ จนเขาต้องหลบตาหลบลงพื้นโต๊ะ สมใจไม่กล้าสบตากับครู

แม้จะรู้ว่าในแววตาของครูนั้นไม่มีแววตำหนิติเตียนอยู่เลย บางครั้งคล้าย ๆ กับปล่อยใจเสียอีก

“ใครได้ที่หนึ่งครับคุณครู” เด็ก ๆ เริ่มถามกันแข่งแซ่ อยากรู้และตื่นเต้นกันเต็มที่ ยกเว้นสมใจไม่มีกิริยาเหล่านั้น ครูสบตากับสมใจอีก สมใจนั่งโต๊ะตัวหลังสุดตรงมุมห้อง บางครั้งขณะครูกำลังสอนสมใจจะพับหลับไปอย่างไม่รู้ตัว

“คุณครูครับ ใครได้ที่หนึ่ง....ใครได้ที่หนึ่ง”

“ที่สองล่ะ....คุณครู”

“หนูได้ขึ้นชั้นป. 3 มั้ยคะ คุณครู”

ครูโบกมือช้า ๆ เสียงแซ่ของนักเรียนตัวเล็ก ๆ จึงเงียบลง ครูลุกขึ้นจากโต๊ะมายืนอยู่หน้าชั้นตรงกับโต๊ะแถวกลาง

“เอาหละ....พวกเธอเงียบกันนะ เดี่ยวครูจะบอก”

สมใจรู้สึกว้าววันนี้คุณครูสุดสวยกว่าทุกวัน ใบหน้าจึงแจ่มใส ดวงตาฉายความรักความเอ็นดูอยู่เต็มเปี่ยมแม้จะมองผ่านมาที่สมใจ ผิดกับครูคนอื่น ๆ ที่บางครั้งมองเขาเหมือนตัวอะไรอย่างหนึ่งที่ไม่พึงปรารถนา อาจจะเป็นไส้เดือน หรือกิ้งกือก็ได้ เพราะสมใจเคยเห็นครูพวกนั้นกรี๊ดกร๊าดทำท่าขะแยงเมื่อเห็นไส้เดือน ซึ่งผิดกับสมใจ เพราะไม่ว่าไส้เดือนหรือกิ้งกือมันก็เป็นสัตว์ที่เขาเองจับไปเป็นเหยื่อทงเบ็ดอยู่บ่อย ๆ โดยที่มองไม่เห็นว่ามันน่ารังเกียจตรงไหน ดังนั้นครูที่สมใจพอจะรักอยู่สัก ๆ ในหัวใจ ก็คือครูหญิงคนนี่เอง

เสียงคุณครูประกาศรายชื่อนักเรียนเด่นที่ทุกคนต้องการทราบดังๆ

“ที่หนึ่งของห้องเราคือ...” ครูหยุดเสียงเอาไว้แค่นั้น เด็กภายในห้องเงิบกริบ ดวงตาของครูฉายกราดไปทั่วห้อง ผ่านไปตามใบหน้าเด็กทุกคน สมใจหลบอีกและรู้สึกว่าคุณครูจะชะงักสายตายุติลงชั่วคราวแล้วฉายกราดต่อไป จนไปหยุดลงที่สมบูรณ์ซึ่งเป็นหัวหน้าห้อง

“ที่หนึ่งของห้องเราคือ...สมบูรณ์” ลิ้นเสียงของครู เสียงปรบมือก็ดังขึ้นกราวใหญ่ สมใจตบมือให้ด้วย แต่มันเป็นการกระทำที่เลื่อนลอยเหมือนปราศจากความรู้สึก สมองสั่งการให้ทำเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ จิตใจของสมใจร่ำร้องอยู่แต่คำว่า “บ้าน...บ้าน... และแม่...แม่”